

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā

Nr. COR-N-2020/1445

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai
sprk@sprk.gov.lv

Par izmaiņām uzglabāšanas
tarifu aprēķināšanas metodikā

Akciju sabiedrība "Conexus Baltic Grid" (turpmāk – Sabiedrība) ir iepazinusies ar 2020. gada 24. augustā Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) tīmekļvietnē publicēto konsultāciju dokumentu par dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodiku (turpmāk – Metodikas projekts), ar kuru paredzēts izdot Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2017. gada 16. marta lēmumu Nr. 1/7 "Dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika" jaunā redakcijā, vienlaikus paredzot būtiskas izmaiņas maksas par piekļuvi Inčukalna pazemes gāzes krātuvei (turpmāk – Inčukalna PGK) noteikšanas regulējumā. Sabiedrība ir izvērtējusi Metodikas projektu un sniedz šādus priekšlikumus un iebildumus.

1. Metodikas projekta 2.6. apakšpunktā piedāvātas izmaiņas krātuves prognozētās izmantotās jaudas terminā, nosakot, ka gadījumā, ja kādā no trijiem iepriekšējiem krātuves cikliem krātuves tehniskā jauda izmantota pilnā apmērā, nosakot krātuves prognozēto izmantoto jaudu, attiecībā uz šo krātuves ciklu tiek izmantota krātuves tehniskās jaudas prognoze krātuves ciklam, kurā plānots uzsākt piemērot aprēķinātos tarifos. Sabiedrības ieskatā vienā krātuves ciklā izmantotā tehniskā jauda nevar tikt uzskatīta par kritēriju prognozētās izmantotās jaudas noteikšanai, jo šāda pieeja neatspoguļo faktisko pieprasījumu pēc uzglabāšanas jaudām. Apstāklis, ka tehniskā jauda ir pilnībā izmantota, nav pamats secinājumam, ka pieprasījums pēc uzglabāšanas jaudām būtu bijis vēl lielāks un ka šāds pieprasījums saglabāsies arī nākamajā krātuves ciklā. Ievērojot minēto, Sabiedrība paredzamības un pārskatāmības nolūkos lūdz Regulatoru saglabāt nosacījumu, ka krātuves prognozētā izmantotā jauda ir trīs iepriekšējos krātuves ciklos vidējā faktiskā izmantotā krātuves jauda.

2. Metodikas projekta 2.10. apakšpunktā paredzēts, ka par tarifu periodu uzskatāms laika periods, kuram tiek noteikti tarifi. Sabiedrības ieskatā arī turpmākā uzglabāšanas pakalpojuma tarifu noteikšanas regulējumā ir nosakāms, ka Regulators pēc savas iniciatīvas vai sistēmas operatora pieprasījuma nosaka tarifu piemērošanas kārtību, kā tas jau paredzēts Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2017. gada 16. marta lēmuma Nr. 1/7 "Dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika" 39. un 47.³ punktā. Tarifu piemērošanas periods būtu definējams, kā tarifu perioda ietvaros apstiprināts laika periods, kuram nosakāma tarifu piemērošanas kārtība, un kura ilgums nepārsniedz vienu krātuves ciklu. Tarifu piemērošanas perioda jēdziens ieviešams Metodikas projektā, jo tās 3. punktā pieļauts tarifu perioda ilgums, kas ilgāks par vienu krātuves ciklu. Turklāt Regulators esošajā tarifu periodā pieņem lēmumu par tarifu piemērošanas kārtību nākamajam krātuves ciklam.

3. Metodikas projekta 14. punktā, cita starpā, noteikts, ka krātuves RAB vērtības aprēķinos iekļauj sistēmas operatora īpašumā esošo pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu iepriekšējā gada finanšu pārskata atlikušo vai bilances vērtību gada beigās. Saskaņā ar Metodikas projekta 3. punktu regulatīvā perioda ilgums ir no diviem līdz pieciem gadiem. Sabiedrība lūdz Regulatoru Metodikas projektā precizēt 14. punktu, nosakot, ka prognozētās RAB vērtības aprēķinos iekļauj sistēmas operatora īpašumā esošo pamatlīdzekļu un nemateriālo ieguldījumu finanšu pārskata atlikušo vai bilances vērtību katra tarifu perioda sākuma gada 1. janvārī. Sabiedrības ieskatā korektāka pieeja ir turpmāka RAB vērtības prognozēšana uz katra tarifu perioda beigām, nevis RAB vērtības nostiprināšana uz visu regulatīvo periodu. Tādējādi tiktu nodrošināts, ka katram finanšu gadam ir attiecīgi precizēta atbilstošākā RAB vērtība.

4. Ar Metodikas projekta 50. punktu sistēmas operatoram piešķirtas tiesības, to pamatojot, regulatīvā perioda laikā iesniegt Regulatoram izvērtēšanai un saskaņošanai precizētus divu gadu grupētās jaudas produkta, atslēdzamās jaudas produkta un krājumu pārceļšanas produkta koeficientus ne vēlāk kā 18 mēnešus pirms tarifu perioda, kurā plānots precizēt koeficientus piemērot, sākuma. Sabiedrība neuzskata par pamatotu precizētu divu gadu grupētās jaudas produkta un atslēdzamās jaudas produkta koeficientu iesniegšanu Regulatoram vismaz 18 mēnešus pirms attiecīgā tarifu perioda sākuma, no kura plānots piemērot precizētos (atšķirīgos) divu gadu grupētās jaudas produkta un atslēdzamās jaudas produkta koeficientus. Sabiedrības ieskatā precizēti aprēķini par divu gadu grupētās jauda produkta un atslēdzamās jaudas produkta koeficientiem Regulatoram iesniedzami līdz esošā tarifu perioda 15. novembrim ar mērķi tos piemērot no nākamā tarifu perioda¹. Savukārt precizēts aprēķins par krājumu pārceļšanas produkta koeficientu Regulatoram būtu iesniedzams vienlaikus ar divu gadu grupētās jaudas produkta un atslēdzamās jaudas produkta koeficientu aprēķiniem, ar mērķi krājumu pārceļšanas produkta koeficientu saskaņot vienlaicīgi ar Regulatora lēmumu par tarifu piemērošanas kārtības noteikšanu nākamajam krātuves ciklam. Šādā gadījumā vienlaicīgi ar lēmumu par tarifu piemērošanas kārtību, divu gadu grupētās jaudas produkta un atslēdzamās jaudas produkta koeficientu noteikšanu nākamajam krātuves ciklam, Regulators pieņemtu lēmumu par krājumu pārceļšanas produkta koeficienta noteikšanu aiznākamajam tarifu periodam.

Ievērojot minētās darbības, tiktu nodrošināts, ka, veicot krātuves jaudas rezervēšanu tarifu perioda ietvarā, dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas lietotājiem ir zināmi piemērojami koeficienti nākamajam tarifu periodam jeb krātuves ciklam un savlaicīgi zināms arī precizētais krājumu pārceļšanas produkta koeficients.

5. Metodikas projekta 51. punktā sistēmas operatoram noteikts pienākums iesniegt Regulatoram izvērtēšanai tarifu aprēķinu nākamajam regulatīvā perioda tarifu periodam līdz esošā tarifu perioda 15. novembrim. Sabiedrība secina, ka šāds tarifu aprēķins iesniedzams, lai Regulators noteiktu tarifu piemērošanas kārtību jeb tarifu vērtības nākamajam secīgajam krātuves ciklam. Tomēr ne Metodikas projekts, nedz arī citi normatīvie akti specifiski nenosaka, kādā termiņā Regulators pieņem lēmumu par tarifu piemērošanas kārtību nākamajam krātuves ciklam.

Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 19. panta otrajā daļā, cita starpā, noteikts, ka tarifu projektu un tarifu aprēķina projektā minēto tarifus veidojošo izmaksu pamatojumu Regulators izvērtē 90 dienu laikā pēc tā saņemšanas. Sabiedrība secina, ka uz tarifu (vērtību) aprēķinu un tās izvērtēšanas procesu nākamajam secīgajam tarifu periodam, kuram regulatīvā perioda tarifi jau noteikti, neattiecas 90 dienu izvērtēšanas termiņš, jo šāds sistēmas operatora iesniegts aprēķins un turpmākais Regulatora izvērtējums nav uzskatāms par

¹ Precizēti koeficienti piemērojami nākamajos krātuves ciklos no jauna rezervētiem jaudas produktiem un koeficientu precizējumi nebūtu attiecināmi uz jau rezervēta divu gadu grupētās jaudas produkta izmantošanas otro krātuves ciklu.

tarifu projekta izvērtēšanas procesu likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" izpratnē. Līdz ar to, Sabiedrība lūdz Regulatoru Metodikas projektā noteikt, ka Regulatoram lemjot par tarifu piemērošanas kārtību, lēmums attiecīgajam periodam pieņemams viena mēneša laikā no sistēmas operatora iesnieguma saņemšanas dienas².

6. Metodikas projekta 52. punktā paredzētas sistēmas operatora tiesības iesniegt Regulatoram pamatotu pieprasījumu atļaut pašam noteikt tarifus. Lai sistēmas operators būtu tiesīgs noteikt tarifus saskaņā ar tarifu aprēķināšanas metodikas, vispirms ir saņemama Regulatora atļauja.³ Ne Metodikas projektā, nedz arī citos normatīvajos aktos nav atrunāts sistēmas operatora pieprasījumā par atļaujas izsniegšanu iekļaujamās informācijas apjoms. Sabiedrība lūdz Regulatoru Metodikas projektā konkretizēt, kādas informācijas iesniegšana Regulatoram var kalpot par priekšnoteikumu minētās atļaujas saņemšanai.

7. Pretēji līdzšinējai pieejai tarifu noteikšanā (Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2017. gada 16. marta lēmuma Nr. 1/7 "Dabāsgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika" 2.1.3. apakšnodaļa), Metodikas projekta 2.1.3. apakšnodaļa paredz tikai RAB iekļauto pamatlīdzekļu vai to daļas nolietojumu, bet vairs neparedz visu, tostarp Eiropas Savienības finansētu, uzglabāšanas pamatlīdzekļu nolietojuma, kas piedalās efektīva jaudas rezervēšanas pakalpojuma sniegšanas nodrošināšanā, iekļaušanu tarifu. Vienlaikus arī Metodikas projekta izstrādes nepieciešamības pamatojumā Regulators nav skaidrojis un pamatojis šādu tarifu noteikšanas izmaiņu nepieciešamību, kā arī nav izvērtēta šādu izmaiņu potenciālā ietekme uz sistēmas operatora darbību un negatīvās ilgtermiņa sekas sistēmas operatoram kopumā.

Ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2018. gada 26. aprīļa lēmumu Nr. 47 "Par akciju sabiedrības "Conexus Baltic Grid" dabāsgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifiem" ir apstiprināti uzglabāšanas pakalpojuma tarifi, kas paredz pamatlīdzekļu visa nolietojuma segšanu ar tarifiem, jo arī tarifu projektā vērtēto pamatlīdzekļu nolietojums efektīvi piedalās uzglabāšanas pakalpojuma sniegšanā.

Laika periodā no 2019. gada līdz 2025. gada beigām Sabiedrība īsteno kopīgu interešu projektu "Inčukalna pazemes gāzes krātuves uzlabošana" (8.2.4.) (turpmāk – Projekts), kas daļā tiek finansēts no Eiropas Savienības līdzekļiem. Projekta izmaksu un ieguvumu analīzē (CBA) tika vērtēti gan nacionāla, gan reģionāla līmeņa ieguvumi 2026.-2046. gadam, ko Regulators arī Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2018. gada 4. oktobra lēmumā Nr. 113 "Par ieguldījumu izmaksu sadali kopīgu interešu projektam "Inčukalna pazemes gāzes krātuves darbības uzlabošana"" (turpmāk – Lēmums) ir vērtējis. Lēmuma lemjošās daļas 4. punktā noteikts, ka ar Projekta īstenošanas rezultātā izveidotajiem pamatlīdzekļiem saistītās izmaksas atbilstoši Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2017. gada 16. marta lēmumam Nr. 1/7 "Dabāsgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika" iekļaujamās dabāsgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu.

Sabiedrībai, kā Projekta īstenošanai, lēmuma par Projekta īstenošanu pieņemšanas brīdī, bija saistoša Dabāsgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika, kas apstiprināta ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2017. gada 16. marta lēmumu Nr. 1/7. Pretēji Metodikas projektā paredzētajam, spēkā esošā uzglabāšanas tarifu aprēķināšanas metodikas redakcija pieļāva un joprojām pieļauj arī Eiropas Savienības finansēto aktīvu nolietojuma, to atsevišķi neizdalot, iekļaušanu tarifu.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 347/2013 (2013. gada 17. aprīlis), ar ko nosaka Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādnes un atceļ Lēmumu Nr. 1364/2006/EK, groza Regulu (EK) Nr. 713/2009, Regulu (EK) Nr. 714/2009 un Regulu (EK) Nr. 715/2009 (turpmāk – Regula) 14. panta 2. punkta "c" apakšpunkts pieļauj Eiropas Savienības

² Administratīvā procesa likuma 64. panta pirmā daļa

³ Enerģētikas likuma 15. panta 1¹ daļa

finansējuma piešķiršanu, ja projekts nav komerciāli dzīvotspējīgs, kā liecina uzņēmējdarbības plāns un citi novērtējumi, īpaši tie, ko veikuši iespējamie ieguldītāji vai kreditori vai attiecīgi valsts regulatīvā iestāde. Vienlaikus kopīgu interešu projektam ir būtiski jāsekmē attiecīgi tirgus integrācija, apgādes drošība, konkurence vai ilgtspēja⁴, kas jebkurā gadījumā nozīmē būtisku ieguvumu sabiedrībai no projekta kopumā.

Sabiedrība skaidro, ka Projekta īstenošana nav balstīta primāri uz Sabiedrības komerciāliem apsvērumiem. Regulā atzīts, ka Eiropas Savienības līdzfinansējuma piesaiste nozīmē galvenokārt to, ka attiecīgā kopīgu interešu projekta īstenošana nav komerciāli pamatots solis un kopīgu interešu projekta īstenošana ir saistīta ar dažādiem riskiem, kas sistēmas operatoram var rasties.

Pamatlīdzekļa kalpošanas laikā rodas tā uzturēšanas izmaksas un arī tā kalpošanas laikā ir uzkrājami līdzekļi pamatlīdzekļa atjaunošanai. Tas nozīmē, ka sistēmas operatoram var rasties izmaksas, kas saistītas ar pamatlīdzekļa kapitalizējamiem remontdarbiem, tai skaitā investīcijas pamatlīdzekļa ekspluatācijas laikā, lai sistēmas operators varētu atjaunot pamatlīdzekli un nodrošinātu tā drošu un efektīvu darbību arī pēc tā paredzamā kalpošanas perioda beigām. Tarifos iekļaujamās pamatlīdzekļa izmaksas ir piesaistītas tā ekonomiskajam un tehniskajam kalpošanas ilgumam. Līdz ar to, pamatlīdzekļu nolietojums sedzams ar maksājumiem par uzglabāšanas pakalpojumu, ciktāl sistēmas lietotāji šo uzglabāšanas pakalpojumu izmanto. Piemēram, Nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021. – 2030. gadam 2.4.2. sadaļā ir izteikta prognoze, ka periodā līdz 2030. gadam Inčukalna PGK nozīme palielināsies vienotā dabasgāzes tirgus dēļ, kas veicinās interesi par Inčukalna PGK izmantošanu.

Ievērojot 7. punktā minētos Sabiedrības apsvērumus, Sabiedrība kategoriski iebilst pret šāda veida pieejas maiņu un lūdz Regulatoru saglabāt līdzšinējo pieeju, ka pamatlīdzekļu, tostarp arī Eiropas Savienības finansēto pamatlīdzekļu, nolietojums sedzams ar tarifiem un iekļaujams sistēmas operatora atļautajos ieņēmumos. Šādu pieeju Regulators ir atbalstījis, cita starpā, arī apstiprinot pārvades sistēmas pakalpojuma tarifus ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes 2019. gada 27. novembra lēmumu Nr. 171 "Par akciju sabiedrības "Conexus Baltic Grid" dabasgāzes pārvades sistēmas pakalpojuma tarifiem".

8. Metodikas projekta 59. punktā paredzēts, ka sistēmas operators līdz 2020. gada 1. oktobrim iesniedz Regulatoram atbilstoši metodikai izstrādātu tarifu projektu. Turpretī priekšlikumi un komentāri par Metodikas projektu Regulatoram sniedzami līdz 2020. gada 7. septembrim, kam noteiktu laika periodu sekos priekšlikumu un komentāru apkopošana, tai skaitā, pirms Metodikas projekta apstiprināšanas, arī Metodikas projekta precizēšana. Sabiedrība iebilst pret Metodikas projekta 59. punktā paredzētā tarifu projekta iesniegšanas termiņa noteikšanu (2020. gada 1. oktobris), jo tarifu projekta izstrādāšana ir laikietilpīgs process no sistēmas operatora viedokļa un Sabiedrībai šobrīd nav zināms, kad Regulators pieņems lēmumu par nākamā perioda Inčukalna PGK lietošanas nosacījumiem un lēmumu par Inčukalna PGK tarifu noteikšanas metodiku nākamajam periodam.

Likuma "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 21. panta pirmā daļa nosaka, ka Regulators noteikto tarifu vai tarifu augšējās robežas aprēķināšanas un noteikšanas metodiku, kā arī tarifu vai tarifu augšējā robežas piemērošanas kārtību publicē oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis" un savā mājaslapā internetā 10 dienu laikā pēc tās noteikšanas. Sabiedrība uzskata, ka konkrētajā gadījumā sistēmas operatoram ir pamatoti uzsākt tarifu projekta izstrādāšanu tikai no brīža, kad sistēmas operatoram kļūs zināmi attiecīgās dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikas nosacījumi, saskaņā ar kuriem nākamajam periodam tarifi tiks noteikti. Ievērojot minēto, Sabiedrība lūdz veikt izmaiņas Metodikas projekta 59. punktā, paredzot, ka sistēmas operators iesniedz Regulatoram atbilstoši

⁴ Regulas 4.panta 2.punkta "b" apakšpunkts

metodikai izstrādātu tarifu projektu laika periodā, kas nav īsāks par 30 dienām pēc metodikas publicēšanas oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".

Cieņā

Valdes loceklis, komercpilnvarnieks

Mārtiņš Gode

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Šeina, 67087988